

München 3. – 6. mars 2016.

Generell informasjon.

München

München er i manges øyne Tysklands egentlige hovedstad. Denne viktige og storslåtte kulturbyen i Bayern har et enormt tilbud innen kunst, arkitektur, musikk og kultur, blant annet flere museer i verdensklasse. Mange av severdighetene befinner seg i og rundt Münchens sjarmerende Altstadt, som ligger ved elven Isar. München er dessuten verdenskjent for sin folkefest og øl-festival Oktoberfest, som arrangeres hver høst.

Mer om München

München har et enormt omfang. Sentrum er i liten grad belemret med høyhus. Mye av arkitekturen er klassisistisk, oppført på 17- og 1800-tallet. München kan også by på strålende barokk og rokokko-arkitektur. Utenfor bykjernen finner du severdigheter som Schloss Nymphenburg, Olympiapark og Münchens «Hollywood», Bavaria Filmpark. Oktoberfest arrangeres i en egen bydel, Theresienwiese, på en slette omgitt av Bavariaring, en racerbane fra år 1903(!), som hver høst i september og oktober omgjøres til et enormt drikkegilde.

Øl er viktig i Bayern og München – du finner to klassiske ølhaller med hager – Biergartens – i Altstadt, Hofbräuhaus og Augustinerbräu.

Flere kjempemessige, provisoriske bygninger tas i bruk som ølhaller, i tillegg til at det rigges digre øltelt. München er med sine 1,3 millioner innbyggere, Tysklands tredje største by, etter Berlin og Hamburg.

Litt om Altstadt og middelalderen

I Altstadt finner du Münchens levende og pulserende bysenter, med blant annet det meget livlige ferskvaremarkedet Viktualienmarkt, og en mengde åpne plasser der folk samles på en av de mange uteserveringene.

Viktualienmarkt ved Marienplatz med daglig ferskvaremarked, unntatt søndag.

På Viktualienmarkt frembys dagsferske grønnsaker, frukt og andre produkter fra byens frodige omland. Flere av de viktigste kulturseverdighetene ligger innenfor Altstadt, mens noen de fineste museene ligger rett utenfor, i behagelig gåavstand. Gjennom kjernen av gamlebyen Altstadt går en bred hovedgate, bilfri der den heter Neuhauser Strasse i vest og Kaufinger Strasse midt i, før den går over til å hete Im Tal det siste stykket østover fra Marienplatz – til den gamle middelalder-byporten Isartor, før du kommer til elven Isar. Altstadt er et konsentrert kjerneområde, som i dag er Münchens viktigste møtested for både fastboende og besøkende.

Isartor i Altstadt er fra middelalderen, men typisk tysk – godt vedlikeholdt.

Litt om Altstadt og middelalderen

Altstadt har en oval form etter middelalderens bymurer, som i dag er borte, med unntak av et par steder. Tre av middelalderens byporter er heldigvis bevart, Karlstor i nordvest, som leder inn i den bilfrie hovedgaten Neuhauser, Isartor i øst ved elven Isar, og Sendlinger Tor i sørvest. Rundt Frauenplatz og Frauenkirche kan du fremdeles finne litt av middelalder-Münchens gateplan med smale smug, portaler og bueganger, som for eksempel under Altes Rathaus. Altes Rathaus fra år 1470-75 fikk omfattende skader under den andre verdenskrigen, men ble gjenoppbygd til minste detalj. I dette området finner du en mengde restauranter med utendørs servering – mektig populære blant byens innbyggere og ikke mindre populære blant besøkende.

Neues Rathaus ruver ved den livlige Marienplatz i hjertet av Altstadt.

Mer om Münchens trivelige Altstadt og Marienplatz

Selve hjertet av Altstadt er Marienplatz foran det enorme Neues Rathaus (det nye rådhuset) i nygotisk stil, oppført mellom 1867 og år 1909. Den massive fasaden er dekorert med en mengde skulpturer av historiske personer, konger, hertuger, martyrer og andre. Her er alle middelalderens gotiske virkemidler tatt i bruk, med stort hell. Midt på den imponerende fasaden til Neues Rathaus står et 100 meter høyt klokketårn, som to ganger daglig spiller «Glockenspiel», samtidig som mekaniske figurer utkjemper kamper. På den livlige Marienplatz finner du en rekke kafeer, restauranter og kneiper med utendørs servering, i tillegg til mange butikker.

Mer om Marienplatz og Frauenplatz i Altstadt

Marienplatz og den tilliggende Frauenplatz var stedet der den første bebyggelsen i München ble etablert. Her finner du blant annet den enorme Frauenkirche, en kirke sengotisk stil som rommer mer enn 2 tusen mennesker. Opprinnelig sto en Mariakirke her allerede tidlig på 1200-tallet, som ble besluttet erstattet av hertugen Sigismund. Grunnsteinen til Frauenkirche ble lagt i år 1468, og mesteren var Jörg von Halsbach, som også tegnet Altes Rathaus, som ble påbegynt i år 1470 mens Frauenkirche var under bygging. Kirken er Bayerns største gotiske bygg, treskipet med en mengde kapeller – et virkelig imponerende bygg, i tillegg til å være et av Münchens viktigste landemerker. De litt «misvisende» løkkuplene, som er karakteristiske for mange av Sør-Tysklands kirker, ble tilført år 1525.

Fra det nesten 700 år gamle bryggeriet Augustinerbrau's stemningsfulle Biergarten som tilhører Augustinerkeller i Arnulfstrasse 52.

Øllhallene Hofbräuhaus og Augustinerbräu

Hofbräuhaus ligger en kort spasertur fra Marienplatz på Platzl 9, dit bryggeriet flyttet i år 1654 etter å ha blitt etablert på Alter Hof i år 1589. Siden år 1830 har bryggeriet hatt rett til å servere øl, noe man til gangs har gjort og fortsatt gjør. Hofbrauhaus har en flott hage – en Biergarten – hvor du i fred og ro kan nyte en øl sammen med likesinnede. Et annet ærverdig bryggeri, Augustinerbräu, grunnlagt av Augustinermunker i år 1328, har en flott øllhall, hvor du kan nyte deres brygg midt i hjertet av sentrum, i gågaten Neuhauser Strasse 27.

Den stilfulle Augustiner Muschlsaal (muslingsalen) i gågaten Neuhauser Strasse 27. Her er det også øllhaller og uteservering.

Begge steder serverer god bayersk sigringskost, i tillegg til utmerket øl. Augustinerbräu er ellers et øl som går i mot alle andre trender i Tyskland. Ølet og flaskeetiketten er uforandret, det samme gjelder den store flasken. Bryggeriet har stor suksess med dette, og slik skal det etter vår ringe mening være. Selve bryggeriet ligger litt utenfor sentrum og har Augustiner Bräustuben vegg i vegg. Augustiner-Keller i Arnulfstrasse 52 har øllhaller, spisesaler og en flott, stemningsfull ølhage – Biergarten.

Jesuittkirken fra 1597 Michaeliskirche i manieristisk senrenessansestil.

Mer om Altstadt – tre viktige kirker

Altstadt har også tre andre flotte kirker, Michaeliskirche, Dreifaltigkeitskirche og Bürgersaal. Michaeliskirche var den første mot-reformatoriske Jesuittkirken som ble reist nord for Alpene, grunnlagt i år 1585, vigslet først i år 1597 fordi koret kollapset i «første forsøk». Kirken er bygd i senrenessansestil, og er stor med et imponerende interiør. Dreifaltigkeitskirche er bygd i italiensk barokk stil, og sto ferdig i år 1718. Legg spesielt merke til den vakre fresken av Cosmas Damian Asam i kuppelen. Denne kirken kom, som en av de få i München, uskadet gjennom Den andre verdenskrigen.

Mer om Altstadt – tre viktige kirker og én til

Den såkalte Asam-kirche finner du i Sendlinger Strasse 32 mellom Marienplatz og Sendlinger Tor. Fem minutters spasertur fra Marienplatz belønner deg med en meget særpreget kirkebygning i rokokkostil, bygd og utsmykket midt på 1700-tallet av brødrene Egid Quirin og Cosmas Damian Asam – derav navnet. Denne praktfullt dekorerte kirken er viet til St Johann Nepomuk, og er et unikt eksempel på rokokkodekor i München og Bayern.

Bürgersaal er en kirke fra begynnelsen av 1700-tallet, som fikk store ødeleggelser under krigen, men som mirakuløst har originalfreskene i behold, blant annet en typisk bayersk rokokkoscene, «Skytsengelen» av Ignaz Müller, i et av kapellene.

Residenz

Dette enorme bygningskomplekset ligger noen få kvartaler nord for Marienplatz, og er absolutt verd de drøye 10 minuttene det tar å spasere dit. Residenz var tidligere residensen til det bayerske kongehuset, og ble omdannet til museum i år 1920.

Opprinnelig lå det et slott her som ble bygd av Wittelasbach-familien i siste halvdel av 1300-tallet, da Bayern ble samlet til ett hertugdømme. I de påfølgende århundrene ble bygningsmassen stegvis utvidet i forskjellige stilarter – både renessanse, barokk, rokokko og klassisisme er representert her.

Nationaltheater tilhører Residenz og benyttes i dag som Staatsoper.

Mer om Residenzmuseum

Resultatet er for oss nordmenn nesten uforståelig overdådig – her finnes to private kapeller, en fullkommen teaterbygning i rokokkostil, et skattekammer med regalier, smykker, det bayerske rikseplet, kroner og statuer i gull dekorert med edelstener. I tillegg rommer Residenz' fem saler som ene og alene er tilegnet Niebelungslid, et middelalder-epos med mytisk innhold. De fem salene er dekorert slik at du kan følge eposets handling. I hjørnet av bygningsmassen er det nyklassisistiske Nationaltheater, som i dag er Staatsoper – operahus. Grottenhof er en grotte utsmykket i renessansestil, bygd av greven Wilhelm V i år 1583.

Parken Hofgarten er omgitt av storslått arkitektur fra flere epoker.

Litt om Münchens tidlige historie

München er ingen gammel by i tysk sammenheng, første gang nevnt i skriftlige kilder i år 1158. Rundt år 1150 bygde hertugen Heinrich der Löwe (Henrik Løven) en bro over Isar ved stedet der et benediktinerkloster ble bygd i år 762. Broen lå langs en av middelalderens gamle handelsruter, hvor blant annet salt var en viktig handelsvare. Broen betød muligheter for toll, og snart vokste det frem en by her. Dette skjedde rimelig raskt, for dokumentet Augsburger Schied fra den 14. juni år 1158 gir München rett til å holde markeder, prege mynter og kreve inn toll. Byen vokste jevnt og trutt, og fikk med tiden en betydelig jødisk befolkning, som ble forvist i år 1442. München opplevde et kraftig oppsving etter år 1506, da Bayern igjen ble samlet til ett hertugdømme. Byen ble i år 1623 kurfürstliche Regenzstadt, noe som medførte at blant annet bygningskomplekset Regenz ble påbegynt. I år 1632 ble München for øvrig beleiret av svenske tropper som krevde store løsepenger for å la byen i fred. Münchens bymurer ble stadig utvidet, og av den opprinnelige romanske bebyggelsen er det bare kirken Alte Peter i Altstadt som har bygningsrester fra romansk tid. Bymuren fra middelalderen er stort sett revet, men kan sees noen få steder.

Priser (estimat):	Oppnådd
Fly (ved veldig tidlig bestilling!)	2500,- (2200,-)
Safari	500,-
<u>Hotell pr. pers i dobbeltrom</u>	<u>2000,- (1750,-)</u>
Totalpris pr. person:	5000,-

Flybilletter kjøpes fortløpende etter hvert som folk melder seg på.
Bindende påmelding senest 10.05.2015 til oddmundf@online.no / tlf 957 28942.

München program torsdag 3. – søndag 6. mars 2016

Torsdag:	Innsjekk Sola	07:00
	Avgang Sola via OSL → SK4010 og SK4759	08:30
	Ankomst München flyplass	12:20
	Innsjekk hotell	14:00
	Spasertur til Hard Rock Cafe for lunsj	14:15
	*****Fritid*****	
	Middag / Maredo, Rindermarkt 5	20:00
Fredag:	Frokost fra	08:00
	Safari , avgang hotell (2,1 km)	11:00
	Omvisning	12:30 – 14:00
	Lunsj	
	Schloss Nymphenburg ?	
	Apertif	19:15
	Middag / Paulaner im Tal	20:15
Lørdag:	Myntmesse, Lilienthalallee 40	09:30 – 17:30
	Middag / Hofbräuhaus München	20:15
Søndag:	Frokost	09:00
	Avreise hotell	11:30
	München via OSL → SK4760 og SK4039	12:10
	Ankomst Sola	17:15

Vi bor på [Hotel am Markt](#) 1 minutt gange fra Marienplatz.

